

Τα ίδια

Τους τελευταίους μήνες για ακόμη μια φορά βρίσκεται στην επικαιρότητα η συζήτηση με θεματική τα σύνορα. Μια συζήτηση που δεν έχει σταματήσει ποτέ να υφίσταται αλλά ήρθε πάλι στην επιφάνεια ως απότοκη ή μάλλον καλύτερα ως αφορμή του “προσφυγικού ζητήματος” και του πρόσφατου “τρομοκρατικού χτυπήματος” στο Παρίσι. Οι όροι “προσφυγικό ζήτημα” και “τρομοκρατικό χτύπημα” μπαίνουν σε εισαγωγικά καθώς δεν αποτελούν ερμηνευτικά σχήματα στο ζήτημα των συνόρων, αλλά μια καλή αφορμή για τα έθνη-κράτη να θέσουν εκ νέου τον αποκλεισμό πληθυσμών και ιδεολογιών.

Δεν είναι η πρώτη φορά που ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με μια τέτοια κοινωνική πραγματικότητα αλλά αποτελεί σφάλμα να επιστρέφουμε σε αναλύσεις που εδώ και χρόνια θεωρητικά έχουν κατακτηθεί. Είναι σφάλμα αντίληψης. Και είναι σφάλμα γιατί η παρανόηση οφείλεται στη διαστρέβλωση της πληροφορίας. Μιας πληροφορίας που έχει δημιουργήσει μια σειρά εντάσεων που ίσως και να οφείλονται σε αυτό που ο Levi -Strauss έχει αναφέρει ως “συγκριτική έλλειψη της ικανότητας για επικοινωνία” (Levi -Strauss, 2003: xiii). Ο Levi-Strauss, μέσα από μια μάλλον συντηρητική θεωρία για το σήμερα, μιλώντας για τα έθνη-κράτη, τις φυλές και τα σύνορα, υποστήριξε την κατάλυση της

ιδιαιτερότητας των πολιτισμών μέσω μια μορφής πολιτισμικής όσμωσης, χρησιμοποιώντας ως θεωρητικό του εργαλείο τον εθνοκεντρισμό.

Σύμφωνα με τον γάλλο εθνολόγο, ο εθνοκεντρισμός είναι “η ιδέα που έχει κάθε λαός, κάθε φυλή, κάθε ομάδα ανθρώπων για τον εαυτό της: Ότι είναι καλύτερη από όλες τις άλλες”. Και το συγκεκριμενοποιεί λέγοντας ότι: “Ο εθνοκεντρισμός είναι μία μόνο εκδήλωση της αδυναμίας του ανθρώπου να διακρίνει ανάμεσα στο υποκειμενικό και το αντικειμενικό επίπεδο της πραγματικότητας”. Ακολουθώντας την παραπάνω διαπίστωση, τοποθετούμε τα σύνορα μας εκεί που αρχίζει το ξένο, το άλλο. Ψάχνουμε δηλαδή για τον εαυτό “στην άρνηση του άλλου”, χρησιμοποιώντας τα σύνορα ως εργαλεία για να ετεροπροσδιοριστούμε και να νιώσουμε καλύτερα. Για παράδειγμα, να τονώσουμε τον πατριωτισμό μας κυνηγώντας πρόσφυγες, τον ανδρισμό μας χλευάζοντας ομοφυλόφιλους, να νιώσουμε μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική ασφάλεια κλείνοντας τα σύνορα, μετατρέποντας έτσι τη ζωή μας και τους πολιτισμούς μας σε κλειστούς κόσμους που η εξέλιξη κοιτάει προς τα πίσω.

Το να επιστρέφουμε όμως στα ίδια θεωρητικά εργαλεία αναζήτησης, το να ασχολούμαστε εκ νέου με τις φυλετικές προκαταλήψεις, την αξία των συνόρων, τα ίδια δικαιώματα, την ίδια διαδρομή, την ίδια προσφυγιά όπως πριν 100 χρόνια, είναι σαν να διαλέγουμε να γυρίσουμε στην εικόνα του Stanley Kubrick το 1968, στην ταινία του Space Odyssey 2001. Και να γίνουμε ο πίθηκος που μέσω της εξουσίας διαχωρίζει τα σύνορα του και μέσω της βίας, καταργώντας κάθε επικοινωνία, διεκδικεί τη λίμνη σκοτώνοντας τους άλλους.

Παρόλα αυτά, πίσω από αυτή την συνειδητοποίηση δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η γνώση είναι συσσωρευτική και ότι ακόμα “εμείς [οι σύγχρονοι άνθρωποι] είμαστε σαν νάνοι στους ώμους των γιγάντων για αυτό και μπορούμε να δούμε μακρύτερα από εκείνους”. Και ίσως τότε να αποκτήσουμε την αντίληψη αυτή που θα μας επιτρέψει να υπερβούμε τις κυρίαρχες αφηγήσεις και να

δομήσουμε μια νέα.

[Διαβάστε εδώ ολόκληρο το αφιέρωμα ΣΥΝΟΡΑ: Η λέξη που σημάδεψε το 2015](#)